

TILVÆKST Grovfoder nr. 12, 17. maj 2024

Indhold

- **MARK**
- Overvejelser i en stresset periode
- Aktuelt i majs
- Aktuelt i korn
- Aktuelt i foderroer
- Aktuelt i græs
- Høst af første slæt græs
- Afværgeforanstaltninger mod høstdrab af vildt
- Ældre artikler om mulighederne for at reducere vildtdrab ved høst af græs

MARK

Overvejelser i en stresset periode

Af planterådgiver Thomas Harbo

For mange er forårsarbejdet ved at være overstået, og der er faldet lidt ro på inden første slæt græs skal bjærges. Men særligt det Sydvestjyske område har været hårdt ramt af nedbør i april-primo maj, og her hersker stadig voldsom travlhed.

Selvom etablering af vårsæd og majs endnu ikke er afsluttet, er mange slætgræsmarker ved at være klar til høst. Det giver udfordringer med at nå det hele, for maskinstationerne er optaget fuldtids af gyllekørsel og majsåning og har ikke – lyder det her samstemmende – mandskab til også at sætte et, to eller flere hold i gang med at snitte græs.

Det er derfor på høje tid, at du får en snak med maskinstationen om, hvordan I bedst sammen håndterer situationen, men det vil nok desværre langt fra være alle, der har mulighed for selv at vælge, hvorvidt der skal høstes græs, eller de sidste majs skal sås.

Har du mulighed for selv at bestemme, hvor indsatsen skal lægges, kan du inddrage flg. i dine overvejelser:

- Hvis græshøst skal prioriteres.
 - Stor græsandel af foderrationen fordrer god kvalitet med FK org.stof. på 80-82.
 - Ensartet udvikling af slætgræsset, hvor det hele er klar.
 - Få græsset bjærget mens vejret er ideelt.
- Hvis såning af majs skal prioriteres.
 - Majsen taber udbytte og kvalitet for hver dag såningen udsættes.
 - Lav græsandel i foderrationen.
 - Uens slætgræsmarker med stor variation i afgrødeudvikling.
 - Ønske om lavere sukkerindhold i græsset.

Aktuelt i majs

Af planterådgiver Peter Siebert

Markerne tørrer hurtigt op i det varme vejr, og der arbejdes på højtryk for at få de sidste majs sået. Majs og ukrudt spirer hurtigt frem. Følg udviklingen så bekæmpelsestidspunktet ikke forpasses. Pga. den sene såning kan du med fordel gå lidt ned i plantetal.

Følg ukrudtets fremspiring så rettidig bekæmpelse ikke forpasses

Vejret har fortsat været varmt for årstiden. Majsen fremspirer meget hurtigt og ligeledes gør ukrudtet. I den seneste varme periode er der sået mange majs på kort tid, men samtidig har mange måske også fået sået bedriftens majs over en længere periode pga. at markerne ikke har været tjenlige. Derfor vil markerne formentlig heller ikke være klar til ukrudtsbekæmpelse på samme tid.

I majs er det vigtigt, at timingen i ukrudtssprøjtningerne er den rigtige. Hvis ukrudtet bliver for stort, er det svært at bekæmpe med de midler, der er til rådighed. I majs skal den første rigtige ukrudtssprøjtning, T1-sprøjtningen, udføres når ukrudtet står med max. de første par blivende blade. Særligt besværlige arter som alm. hanespore, grøn skærmaks, ærenpris-arter, storke- og hejrenæb samt snerle- og vejpileurt er vigtige at bekæmpe på et tidligt stadie.

For alle ovennævnte arter er det vigtigt, at du bruger de rigtige midler. Se vores bekæmpelsesforslag i TILVÆKST Grovfoder nr. 11. Det varme vejr betyder også, at der er rigtig gode forhold for at bruge Fighter 480, som nu vil have den bedste effekt mod storke- og hejrenæb, som ellers kan være vanskelig at bekæmpe med de kun 5,6 g/ha Harmony 50 SX, som de fleste har med i første sprøjtning.

Plantetal ved sen såning

De sidste majsmarker er endnu ikke sået, og nogle marker afventer stadig at blive farbare. I sidste udgave af TILVÆKST Grovfoder gjorde vi rede for, hvordan udbytte og eventuelle udbyttetab relaterer sig i majs. Nogle får måske ikke afsluttet majssåningen før hen imod slutningen af maj måned. Giver det så anledning til at foretage ændringer til den oprindelige plan? Overvejelser der kan være reelle at have og eventuelt gøre noget ved.

Har du indkøbt en sort, som er lidt til den sildige side for din lokalitet, og som måske endnu ikke er sået, kan du overveje, om du kan skifte til en sort, der ligger i en tidlige tidlighedsklasse. Udbyttepotentialer er som udgangspunkt ofte lidt mindre i de tidlige sorter, men ved at skifte til en tidligere sort har du større sikkerhed for, at afgrøden også kan nå at udvikle kolben tilstrækkeligt inden helsædshøsten.

Alternativet til at skifte sort kan være at gå lidt ned i udsædsmængde. Vi ved fra tidligere års forsøg med plantetal i majs, at kolben bliver lidt større og af bedre kvalitet, når plantallet er lidt lavere. Det ses også i anbefalingerne til udsædsmængde, som er lavere for majs til kolbe- og kernemajs. Ved at sænke udsædsmængden lidt øger du sikkerheden for, at kolben kan nå at blive færdig. Du kan risikere at tabe lidt udbytte, men det er et kompromis mellem kvalitet og udbytte. Helt konkret kan du på nuværende tidspunkt nedjustere antallet af frø per hektar med ca. 5.000-10.000, - størst nedjustering i de sildige sorter i forhold til lokaliteten. Du kan genfinde vores generelle anbefaling til antal af frø per hektar under normale forhold og såtidspunkt i TILVÆKST Grovfoder nr. 7.

Aktuelt i korn

Af planterådgiver Peter Siebert

I sent sået vårbyg er der god grund til at være opmærksom på fremspiring af alm. hanespore og grøn skærmaks og evt. tilpasse bekæmpelsen.

I år er meget vårsæd sået til den sene side. Det har betydning for ukrudtsstrategien - særligt i et sædskifte med majs og derfor som udgangspunkt også alm. hanespore og grøn skærmaks. I normale år, hvor vårbyggen bliver sået medio marts til medio april, vil vårbyggen være så kraftig, at alm. hanespore som udgangspunkt ikke får plads nok i afgrøden til at blive opformeret. Men i år er anderledes. Vårbyggen er blevet sået sent og i varm jord. Det betyder, at har du udfordringer med alm. hanespore og grøn skærmaks i dine marker med vårsæd i år, så bør du indtænke at tilpasse sprøjteplanen.

De almindelige ukrudtsløsninger har ikke nogen effekt på alm. hanespore og grøn skærmaks, men du kan bruge

flyvehavre-midler som Primera Super og Foxtrot til bekæmpelse de to uktudsgræsser. Flyvehavremidlerne har endog meget god effekt. Vær opmærksom på at det ikke er alle manganprodukter, som kan blandes sammen med Primera Super; traditionelt mangansulfat-pulver kan ikke blandes med Primera Super.

Ligeledes kan Primera Super og lignende produkter kun blandes med et udvalg af de andre midler til brug i ukrudtsbekæmpelsen i vårbyg. Primera Super kan blandes med Express 50 SX, Pixxaro EC og DFF, som er standardløsningen mange steder. Udover, at Primera Super ikke kan blandes med mange af de øvrige ukrudtsmidler i vårbyg, skal der også holdes afstand på 10 dage før og efter eventuelle andre ukrudtssprøjtninger i vårbyg, når det er midler, som ellers ikke er blandbare med Primera Super.

Du finder alle vores standardløsninger til ukrudtsbekæmpelse i vårsæd i TILVÆKST Grovfoder nr. 9.

Husk, at flyvehavre midler som Primera Super, selvfølgelig IKKE kan anvendes i havre.

Aktuelt i foderroer

Af planterådgiver Thomas Harbo

Vær opmærksom på angreb af skadedyr, når roerne begynder at få løvblade.

Roerne er ligesom de øvrige vårafgrøder også sået til den sene side i år. Aktuelt står flere marker nu til første eller anden ukrudtssprøjtning (T1- og T2-sprøjtning). Til forskel fra alle de år, hvor roefrøene var bejdset med Gaucho, er der nu er risiko for tidlige angreb af skadedyr, og når roerne har udviklet de første løvblade, bør du holde øje med ådselbillens larve og bedefluer, som vi har set større angreb af i de seneste år. Bekæmpelse er næppe aktuel i T1-sprøjtningen men evt. i T2- eller T3-sprøjtningen senere i maj-juni.

Bekæmpelse kan ske med 0,2 kg/ha Lamdex.

Billede 1 Roeplante med kraftige bladnav af ådselbillens larve (Foto: Thomas Harbo, SAGRO)

Aktuelt i græs

Af planterådgiver Thomas Harbo

Græsset trives i det lune, solrige vejr, og høst af første slæt er for de fleste nært forestående.

Græs og kløver har vokset meget i det varme vejr i de seneste uger. Nogle har allerede taget første slæt, mens de fleste nu har booket tid hos maskinstationen til ensilering i næste uge. Indtil videre vil vi vurdere, at slæt er til den tidlige side, men der er store forskelle mellem marker, alt efter hvor høj jorden er og efter, hvornår gødningen er tildelt. Imidlertid er der stadig et meget højt indhold af sukker i græsset, og de fleste vil med fordel kunne afvente yderligere tilvækst for at få et passende stort første slæt, en passende kvalitet uden for stort indhold af sukker og begrænse høstomkostningerne.

Med nedbøren, som faldt i weekenden 4.-5. maj, var markkapaciteten tæt på at være fyldt op – også på den høje jord. Andre, lavere arealer, er stadig præget af meget fugtige forhold. På de høje arealer viser fremskrivningen af nedbørsunderskuddet til den 19. maj et pænt stort vandingsbehov på JB 1 på 45-50 mm, mens der på JB 4, med et nedbørsunderskud på omkring 55 mm, netop er begyndende behov for vanding.

Med slæt nært forestående bør du aktuelt prioritere høst af græsset og afvente vanding til efter høst af første slæt. Har du mere end én uge til høst af første slæt, bør du overveje, om du kan nå at vande en del af arealet inden slæt.

Høst af første slæt græs

Af planterådgiverne Vivi Ernstsén og Thomas Harbo

Høst af første slæt græs er én af årets vigtigste opgaver. Læg din strategi og træf beslutning om skårlægning på baggrund af bevidste valg. Brug herunder de gode og velkendte beslutningsstøtteværktøjer som f.eks. slætprognosen, men undlad ikke at følge udviklingen i marken.

Græssets udvikling følger vejret

På arealer, der er blevet gødet tidligt, var der tilbage i marts god vækst i græsset. Begrænset nattefrost har også bidraget til, at væksten kun har været påvirket negativt i kortere perioder. De store nedbørsmængder i april har dog generelt trykket græssets vækst – til dels som følge af meget sen gødsning, men siden sidste uge i april er græssets vækst eksploderet. Som skrevet ovenfor har overraskende mange da også følt sig fristet – eller nødsaget pga. af siloen med sidste års græsensilage er ved at være tømt – til at høste græsset i denne uge. Der er imidlertid flere ulemper ved den tidlige høst, bl.a. et meget letfordøjeligt foder – evt. med et højt sukkerindhold, som kommer til at give udfordringer i stalden. Men er foderbeholdningen i bund, skal du selvfølgelig finde en løsning, men for at imødegå problemerne bedst mulig, bør du snarest få lavet en analyse af ensilagen og rådføre dig med din kvægrådgiver.

Billede 2 Slætgræsset er snart klar til høst (Foto: Vivi Ernstsén, SAGRO).

Nedenstående tabel viser en oversigt over friskgræs-prøver fra april-maj 2024. Som det ses på resultaterne fra den 13. maj, er kvaliteten på alle parametre høj. Indholdet af råprotein er faldet som følge af en større grønmasse, men indholdet af sukker er fortsat højt pga. den store lysindstråling. Ændringen i FK org. stof er ubetydeligt, men når planternes udvikling når skridningsstadiet, kommer faldet markant over kort tid. Ønsket til FK org. stof ligger omkring 80-82 i første slæt.

Tabel 1 Friskgræs-prøver 2024. Udvalgte parametre fra forskellige lokaliteter (Kilde: SEGES)

Lokalitet	Græsblanding	Dato	Kvalitetsparametre			Kløverandel ¹ [%]
			Råprotein [g/kg ts]	Sukker [g/kg ts]	FK org. stof	
Ølgod	Blanding 35 Første års	29/4	239	159	87,2	23
		6/5	247	47	79,9	23
		13/5	198	113	81,3	23
Stenderup	Blanding 35 Tredje års	29/4	194	220	87,2	30
		6/5	203	161	83,3	23
		13/5	178	160	82,5	23
Bramming	Sydvestjyden	29/4	163	228	85,3	8
		6/5	143	166	79,7	8
		13/5	125	194	80,9	8
Ribe	Sydvestjyden	29/4	182	220	86,8	15
		6/5	151	206	83,6	15
		13/5	137	194	82,1	15
Sørvad	Blanding 35 Første års	6/5	300		79,6	5
		13/5	191	173	83,7	8
Sørvad	Blanding 35 Første års	6/5	246	74	81,3	20
		13/5	191	173	83,7	30
Vildbjerg	Blanding 45 Første års	29/4	226	145	85,4	5
		6/5	189	188	82,8	7
		13/5	185	177	82,2	8

1) Vurderet i marken.

Ved at bruge prognoseværktøjet "Slætprognosen" på en friskgræsanalyse, kan det forventede slættidspunkt estimeres ud fra ønsket om, hvornår den ønskede kvalitet er opnået. Slætgræsprognosen er nedenfor anvendt på analysen fra den 6. maj for græsblanding Sydvestjyden, Bramming. Til slætprognosen er valgt "Blanding 22/35", som mest sammenlignelig med Sydvestjyden. Slætgræsprognosen findes også for rajsvingel-baserede kløvergræsblandinger; vælg "Blanding 45", og for strandsvingel-baserede kløvergræsblandinger; vælg "Blanding 49".

Resultatet viser, at den ønskede kvalitet fås den dag prøven var udtaget, 13. maj.

Figur 1 Slætprognosen. (Kilde: SEGES)

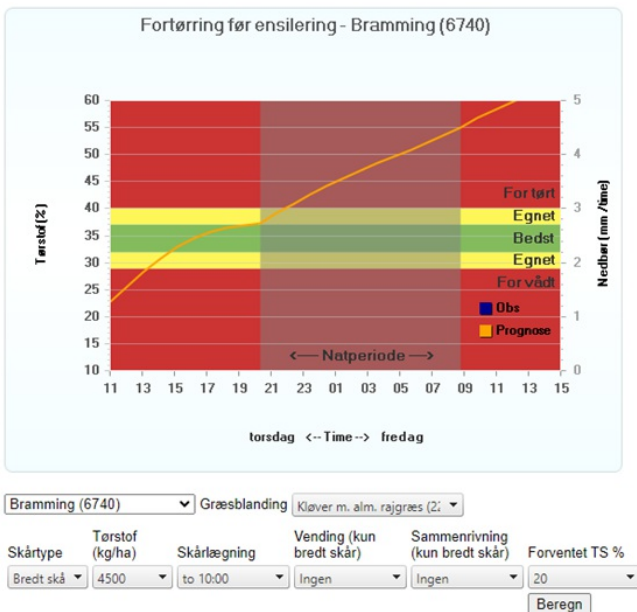
Slætprognosen kan tilgås i CropManager, hvis sorten er indtastet på marken. Under indstillinger i venstre hjørne kan en aktuell analyse indtastes. I modsætning til i Slætprognosen vises resultatet i CropManager kun udviklingen de kommende 5-7 dage. Dog tager CropManager højde for vandbalancen, hvis vandinger indtastes i dyrkningsplanen, hvilket snart kan blive aktuelt.

Figur 2 Slætprognose fra CropManager (Kilde: SEGES)

En udfordring, som i år er særlig tydelig pga. den store variation, der ses mellem marker, er at finde det optimale skårlægningstidspunkt for markerne som gennemsnit. Har du besluttet at høste al græsset samme dag, må det være de arealer, der bidrager med den største mængde i siloen, der fastsætter skårlægningstidspunktet.

Aktuelt er der ideelle betingelser for en hurtig forvejring, men prognosen for næste uge viser mere skyet vejr og en lille risiko for en smule nedbør. Under de aktuelle forhold med solskin, kraftig blæst og lav luftfugtighed er der betydelig risiko for, at græsset bliver for tørt, hvis det bliver spredt lige efter skårlægning. Vil du ramme det optimale tørstofindhold på 32-36 % tørstof, skal græsset rives sammen samme dag, som det er skårlagt. Men der er også stor variation alt afhængig af lagtykkelse og skårlægningstidspunkt. Med prognoseværktøjet "Fortørringsprognosen" kan du få hjælp til bedømme fortørringshastigheden under de aktuelle forhold. I eksemplet nedenfor, figur 3, er fortørringsprognosen anvendt på kløvergræsmarken fra Bramming, som Slætprognosen også er anvendt på ovenfor. Når du logger på fortørringsprognosen, findes der er god vejledning til, hvordan du bruger prognoseværktøjet.

Figur 3 Fortørringsprognosen. Indtastningsfelter og resultat (Kilde SEGES)

Afværgeforanstaltninger mod høstdrab af vildt

Af Kilde: SEGES

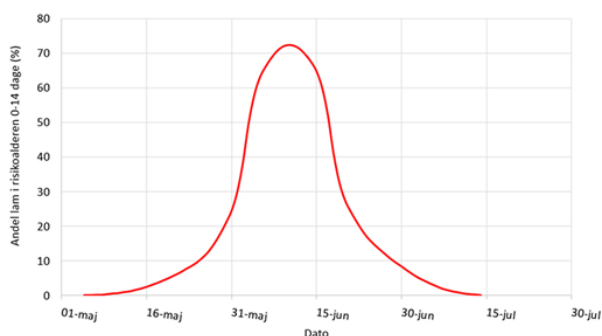
Ved høst af græs i perioden primo maj til medio i juli er der ekstra stor risiko for at skade eller dræbe vildt på marken. I forbindelse med slåning og græshøst bliver der hvert år slået et stort antal rålam, harekillinger, jordrugende fugle og deres yngel ihjel.

Stor risiko for at skade vildt under høst

Billede 3 Rålam trykker hårdt, og ofte er det kun råen, der kan få lammet til at flytte sig (Foto: Carsten Riis Olesen)

Netop høstdrab af rålam er endnu mere relevant, fordi bestanden af rådyr i Danmark ifølge nylige opgørelser er faldet med 40 % de senere år. Det er primært i forbindelse med græshøst i maj og juni, at udfordringen er størst, da det er her, andelen af nyfødte rålam er størst, se figur 4.

Figur 4 Andel rålam, der på en given dato er 0-14 dage gamle og dermed har risiko for at blive dræbt ved høst (antal i risikoalder/dato, når der fødes 100 lam). Kilde: Olesen, C.R. m.fl. 2017.

En dansk undersøgelse fra 2016 estimerede omfanget af høstdrab til at ligge mellem 8.000 og 20.000 rålam årligt, hvilket svarer til 18 % af den samlede bestand. Tilsvarende undersøgelser i Sverige, Polen og Tyskland har estimeret omfanget af høstdrab til årligt at ligge mellem 15 og 44 %.

Landbrugsstyrelsen har udgivet en vejledning om, hvordan du kan undgå at skade vildt ved høst.

Afværge-sprøjtning med Trico har vist lovende resultater

Alle kender til traditionelle afværgemetoder som at afsøge marken med hund, at opsætte stokke påmonteret flamingokasser eller sække med menneskehår. Metoderne virker for så vidt også, men de er arbejdskrævende og skal udføres dagen inden slæt, da rådyrenes tilvænning er stor, og råerne derfor ret hurtigt igen vil føre lammene i dækning i slætgræsset.

Jægerens Naturfond finansierede sidste år et projekt, hvor forebyggende afværge-sprøjtning med sprøjtemidlet Trico blev afprøvet. Projektet blev gennemført som et samarbejde mellem SEGES Innovation, Danmarks Jægerforbund, Teknologisk Institut og Scandinavian Drone Solutions.

Trico, som er et godkendt sprøjtemiddel til afskrækning af hjortevildt, har vist lovende resultater. Midlet er fremstillet på basis af fårefedt og er i de senere år bl.a. blevet anvendt som afskrækning mod kronvildt i kartoffelmarker. Produktet virker ved smag og lugt, og er godkendt til afskrækning af hjortevildt i skovbrug, frugtplantager og markafgrøder. Trico fremstilles af det østrigske firma Kwizda og markedsføres i Danmark af Nordisk Alkali og bør kunne skaffes gennem det almindelige forhandlernet. I Middeldatabasen angives prisen til 105 kr. pr. L. Dosis er 15 L/ha, men 7,5 L/ha, måske endda ned til 5 L/ha, forventes også at have effekt.

I det omtalte projekt indgik et areal på omkring 300 ha i Nørreå-dalen mellem Randers og Viborg. Natten før behandling blev antallet af rålam optalt vha. droner med termiske kameraer. Her blev der fundet 12 rålam. Behandlingen med Trico skete i 3 meter brede baner udført 20 meter fra markranden. Fornyet optælling af rålam i markerne efter behandling viste, at 11 af de 12 rålam var blevet ført ud af markerne af råerne. Det er en statistisk

sikker effekt – såvel på enkelt dyr-niveau som på markniveau. I projektet blev der anvendt Trico svarende til 1 L pr. ha. Ved større marker anbefales det at sprøjte i flere bånd af 3 meters bredde i en afstand af 50 meter. Trico kan udsprøjtes med alle landbrugssprøjter – f.eks. også mindre sprøjter monteret på en AVT. For at undgå at køre i græsset er det ønskeligt på længere sigt, at der etableres specialiserede firmaer, 'drone-maskinstationer', som kan behandle markerne med Trico til en acceptabel pris.

Da Trico er en 'olie i vand emulsion', som ikke regner af afgrøden, holder effekten ret længe. Imidlertid er der risiko for, at rådyrene vænner sig til lugten, hvis behandlingen sker 'for længe' inden græshøst, hvorved effekten vil aftage. Der er ingen kendte negative effekter af brugen. I forsøg med kvæg fodret med ensileret græs behandlet med Trico før høst, er der ikke registreret ringere foderoptagelse. Du kan læse den fulde rapport om det spændende projekt her.

Er uheldet ude – ring efter hjælp

Er du på trods af alle forholdsregler alligevel kommet til at påkøre på et dyr, som flygter fra stedet, kan du ringe til en schweishundefører, som du finder her <https://schweiss.dk//hunters-map> eller her <https://www.jaegerforbundet.dk/kredse/kreds-5/sog-efter-en-schweishund-i-schweiss-hunderegisteret/>.

Ældre artikler om mulighederne for at reducere vildt drab ved høst af græs

Af planterådgiver Thomas Harbo

Her i TILVÆKST Grovfoder har vi i de senere år bragt flere artikler om mulighederne for at imødegå høstdrab af dyreyngel ved høst af græs og grønafgrøder i maj og juni. Har du brug for at få genopfrisket, hvordan du selv kan gøre en indsats for at reducere høstdrab på dyr, yngel og reder, kan du finde vores ældre artikler og Landbrugsstyrelsens vejledning "Undgå at skade vildt ved høst" fra 2018 her.